

*T.C.
PODGORİCA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ*

***KARADAĞ İLE İLGİLİ EN
SIK SORULAN SORULAR***

2013 YILI

Aralık 2013

İÇİNDEKİLER

		SAYFA
1	Karadağ nerede bulunmaktadır?	5
2	Sınır komşuları hangileridir ?	5
3	Toplam yüzölçümü ne kadardır ?	5
4	Karadağ'ın başkenti neresidir?	5
5	Diğer büyük şehirleri hangileridir?	6
6	Karadağ'ın resmi para birimi nedir?	6
7	Zaman dilimi nedir?	6
8	Karadağ'ın iklimi nasıldır?	6
9	Toplam nüfusu ne kadardır?	6
10	Nüfusun etnik yapısı nedir?	6
11	Ana dinler nelerdir?	6
12	Karadağ'ın İnsani Gelişme Endeksi nedir?	6
13	Ortalama yaşam süresi kaç yıldır?	6
14	Okuma yazma oranı nedir?	6
15	Karadağ'ın siyasi ve hukuk sistemi nedir?	7
16	Karadağ'a uçakla nasıl ulaşılabilir?	7
17	Karadağ'ın demiryolları şebekesi nedir?	7
18	Karadağ'ın toplam karayolları ağı nedir?	7
19	Karadağ'da deniz taşımacılığı için olanaklar nelerdir?	8
20	Sabit telefon altyapısı ne durumdadır?	8
21	GSM operatörlerinin sayısı ve kapsama alanları nedir?	8
22	İnternet kullanılabilirliği ve internet kullanıcıların oranı nedir?	8
23	Şu an Karadağ piyasasında kaç tane banka mevcuttur?	9
24	Sermaye piyasasında kaç tane borsa mevcuttur?	9
25	Karadağ'ın sermaye piyasasında hangi menkul değerler işlem görmektedir?	9
26	Karadağ'da kaç tane broker vardır?	9
27	Karadağ sermaye piyasasının gelişme göstergeleri nelerdir?	10
28	Sahip olunan menkul hakkında nasıl bilgi alınabilir?	10
29	Karadağ'ın uluslararası kredi derecelendirme notu nedir?	10
30	Yabancı yatırımcı kim olabilir?	10
31	Yabancı yatırım için olası şekiller nelerdir?	10
32	İstenilen yatırım miktarı nedir?	10
33	Ortak yatırıma kimler katılabilir?	11
34	Yabancı yatırımcılar Karadağ'da gayrimenkul hakları edinebilirler mi?	11
35	Karadağ yasalarına göre kaç çeşit arazi bulunmaktadır ?	11
36	Şehirlerdeki inşaat arazilerinin sahibi kimdir?	11
37	Birey kullanım hakkı nasıl elde edebilir?	11
38	"Kullanım hakkı" etkileri ve özellikleri nelerdir?	11
39	Bir yatırımcı arazi "kullanım hakkı" için hangi harçları ödemelidir?	12
40	Yabancı yatırımcı kâr transferini serbest yapabilir mi ve hangi şartlar altında yapılır?	12

41	Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcıdan farklı olarak farklı vergilendirmeye tabi tutulabilir mi?	12
42	Yabancı yatırımcı yaptığı yatırımın sigortasını yapmak zorunda mıdır?	12
43	Karadağ'da yatırımınızı nerede sigortalayabilirsiniz?	13
44	Kaç tane sigorta şirketi Karadağ'da faaliyet göstermektedir?	13
45	Yabancı yatırımcının hakları ve yükümlülükleri nelerdir?	13
46	Yabancı yatırımcının mülkiyeti alınabilir mi?	13
47	Yabancı yatırımcı tazminat talep etme hakkına sahip midir?	13
48	Son birkaç yılda gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım miktarı nedir?	13
49	Yabancı yatırımcılar hangi ülkelerden gelmektedir?	13
50	GSYH ve kişi başına düşen GSYH ne kadardır ?	13
51	Karadağ'ın yıllık enflasyon oranı nedir?	14
52	Hükümet toplam kamu harcamaları karşılayabiliyor mu?	14
53	Karadağ'ın dış borcu nedir?	14
54	Şirket kurma işi çok mu karışık ?	14
55	Şirket kuruluşu kaç gün sürüyor?	15
56	Limited Şirketinin kaydı için istenilen minimum sermaye nekadardır?	15
57	Şirket kuruluşundan sorumlu olan kurumlar hangileridir?	15
58	Karadağ'ın yasalarına göre hangi şirketler kurulabilir ve şirket kurma prosedürü nedir?	15
59	Karadağ'da devlet işletmelerinin özelleştirilmesi tamamlandı mı?	17
60	Hangi özelleştirme yöntemleri kullanılmaktadır?	17
61	Özelleştirme Planı kamuya açık belge midir?	17
62	Karadağ'ın enerji sektöründeki yatırım olanakları nelerdir?	17
63	Karadağ'da ortalama gümrük oranı nedir?	17
64	İthalat gümrük presedürleri nasıl düzenlenir?	17
65	Karadağ'ın standart uluslararası Ticaret sınıflamasına göre ihracatı ve ithalatı?	18
66	Karadağ AB üyeliğine yönelik hangi adımları atmıştır?	19
67	Karadağ'ın AB ülkelerine ihracatı konusunda tercihleri var mı?	19
68	EFTA ülkeleri İsviçre, Norveç, İzlanda, Lihtenştayn ile Karadağ arasındaki ilişkiler ne durumdadır?	19
69	CEFTA'nın imzalanmasının avantajları nelerdir?	19
70	Hangi ülkeler Karadağ'ın önemli dış ticaret ortaklarıdır?	19
71	Karadağ Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) üye midir?	19
72	Karadağ'ın imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmaları var mıdır?	19
73	İş Geliştirme Bölgeleri nedir? Avantajları nelerdir?	20
74	Karadağ'da serbest bölge var mıdır ve nasıl kurulabilir?	20
75	Kurumlar vergisi oranı kaçtır?	21
76	Katma Değer Vergisi oranı kaçtır?	21
77	Karadağ'da amortisman oranları kaçtır?	21
78	Sabit kıymetlerin amortisman oranlarını hesaplamak için hangi yöntemler kullanılmaktadır?	21
79	Mükelleflerin hızlandırılmış amortisman uygulama hakkı var mıdır?	21
80	Karadağ'da vergi teşvikleri nelerdir?	21
81	Hangi ülkeler ile Çifte Vergilendirmeyi Önleyen Anlaşma imzalanmıştır ?	22
82	Kişisel Gelir Vergisi düzenlemesi nasıldır?	22
83	Gayrimenkül vergileri nelerdir?	22

84	İş ilişkisi kurulmasının şartları nelerdir?	22
85	Yabancılar çalışma iznini nasıl elde edebilir?	22
86	Çalışma izninin alınması konusunda yapılması gereken adımlar nelerdir?	22
87	Kanun hangi istihdam kategorisini öngörmektedir?	23
88	Geçici ve periyodik işler için olanaklar nelerdir?	23
89	Kısmi süreli iş sözleşmesi imzalanabilir mi?	23
90	İşveren stajyeri istihdam edebilir mi?	23
91	Özel bir hizmet sözleşmesi imzalanabilir mi?	23
92	Asgari ücret tanımı var mıdır?	23
93	Karadağ'da ne tür toplu sözleşme vardır?	24
94	İşverenin, toplu iş sözleşmesini akdetme yükümlülüğü var mıdır?	24
95	Tam çalışma saatleri nedir?	24
96	Karadağ'da hangi günler resmi tatil günleridir?	24
97	Fazla mesai saatleri sınırlı mıdır?	24
98	Asgari yıllık izin kaç gündür?	24
99	Karadağ'da doğum izni kaç gündür?	24
100	Hangi durumlarda çalışanlar ek ücret hakkına sahiptirler?	25
101	Çalışanların izinleri nasıl düzenlenir	25
102	Zorunlu sosyal güvenlik katkı oranları nelerdir?	25
103	Brüt ve net maaşlar ne kadardır?	25
104	Hangi durumlarda işveren bir iş sözleşmesi feshetme hakkına sahiptir?	25
105	Karadağ'da kıdem tazminatı var mı?	26
106	Karadağ'da kaç tane okul ve üniversite var?	26
107	Çalışan nüfusunun eğitimi nedir?	26
108	Karadağ'da işsizlik oranı ne kadardır?	26
109	Karadağ'ın yurtdışında temsilcilikleri var mı?	26
110	Karadağ Türk vatandaşlarına vize uyguluyor mu?	26

1. Karadağ nerede bulunmaktadır?

Karadağ, orta Akdeniz bölgesine aittir. Güneydoğu Avrupa'da, Balkan Yarımadası'nın orta kesiminde ve Adriyatik Denizi'nin güney kıyılarında yer almaktadır.

2. Sınır komşuları hangileridir?

Karadağ'ın batısındaki sınır komşuları Bosna-Hersek ve Hırvatistandır. Kuzeyinde Sırbistan, doğusunda ise Arnavutluk ile sınır komşusu olup güneyinde Karadağ ve İtalya arasında Adriyatik Denizi bulunmaktadır. Kara sınırlarının uzunluğu 614 km, kıyı uzunluğu 293 km olup 73 km'si kumsal plajlardan oluşmaktadır.

3. Toplam yüzölçümü ne kadardır ?

Karadağ'ın toplam yüzölçümü 13,812 km²'dir. Ülkenin büyük çoğu yüksek dağlarla, derin vadiler ve nehir kanyonlarıyla kaplıdır. Büyük ova alanları kıyı şeridinde yakın olup ülkenin güneyde rastlanmaktadır.

Genel Bilgiler	
Yüzölçümü km ²	13.812
Nüfusu	630.029 (2011 nüfus sayımı)
Başkenti	Podgorica
Eski Krallık Başkenti	Cetinje
Resmi Para Birimi	EUR
İklimi	Karasal ve Ilıman Akdeniz

4. Karadağ'ın başkenti neresidir?

Karadağ'ın başkenti Podgorica'dır. 185.937 nüfuslu Podgorica, Karadağ'ın siyasi, ekonomik, idari ve kültür merkezidir.

5. Diğer büyük şehirleri hangileridir?

72.824 nüfuslu Nikşiç, Podgorica'nın kuzeybatısında olup 54 km uzağındadır. 46.676 nüfuslu Bijelo Polje ise Podgorica'nın kuzeyinde olup, 120 km uzaklığında bulunmaktadır.

6. Karadağ'ın resmi para birimi nedir?

Euro, Karadağ'ın resmi para birimidir. Avrupa Birliğı Euro'yu kullanmaya başladığında karadağ'da remi para birimi olarak Euro'yu tercih etmiştir. Euro kullanmaya başlamadan önce resmi para birimi Alman Markı idi.

7. Zaman dilimi nedir?

Batı Avrupa zaman dilimi (GMT+01:00).

8. Karadağ'ın iklimi nasıldır?

Karadağ'ın iklimi ılıman Akdeniz olup kuzeyinde ise karasal iklimi vardır. Ortalama hava sıcaklığı yazın 27.4°C, kışın ise 13.4°C'dir. Güneşten verimli oranlarda yararlanılabilen gün sayısı yılda 240 gün gibi yüksek bir seviyededir.

9. Toplam nüfusu ne kadardır?

2011 yılında yapılan genel sayıma göre, Karadağ'ın toplam nüfusu 620,029'dur.

10. Nüfusun etnik yapısı nedir?

<http://www.monstat.org/eng/index.php>

11. Ana dinler nelerdir?

Karadağ Ortodoks Hıristiyan, İslam, Musevi, Katolik, Protestan ve diğer mezheplerden oluşan çok dinli bir devlettir.

12. Karadağ'ın İnsani Gelişme Endeksi nedir?

Karadağ'ın İnsani Gelişme Endeksi 0.799'dir. Bu, Karadağ'ın Bulgaristan (0796), Rusya (0795), Makedonya (0793) ve Bosna-Hersek (0781) ile beraber orta gelişmiş ülke gurubuna girmektedir.

13. Ortalama yaşam süresi kaç yıldır?

74.6 yıl. Kadınların yaşam süresi 77.3 yıl iken erkek yaşam süresi 71.9'dur.

14. Okuma yazma oranı nedir?

<http://www.monstat.org/eng/index.php>

15. Karadağ'ın siyasi ve hukuk sistemi nedir?

Karadağ 3 Haziran 2006 tarihinde bağımsız bir ülke oldu. Bundan önce, Karadağ Sırbistan ile tek devlet oluşturuyordu. Karadağ'da Parlamenter Demokrasi mevcuttur. Parlamento üyelerinin (81) yanı sıra cumhurbaşkanı da halk tarafından seçilmektedir. Başbakan, Parlamento üyeleri tarafından güven oyu almaktadır.

Karadağ'daki hukuk sistemi Kıta Avrupası hukuk sistemidir.

16. Karadağ'a uçakla nasıl ulaşılabilir?

Karadağ'da iki adet uluslararası havaalanı bulunmaktadır: Podgorica ve Tivat (Podgorica'dan 80 km uzaklıkta).

Podgorica havaalanından Frankfurt, Viyana, Roma, Ljubljana, Belgrad, Paris, Napoli, Bari, Moskova, Zürih, Londra ve İstanbul'a düzenlenen uçuş seferleri mevcuttur. Tivat havaalanından ise Belgrad, Moskova ve Paris'e seferler düzenlenmektedir. 2006 yılında Podgorica ve Tivat'taki havaalanlarının modernizasyon çalışmaları bitmiş oldu.

Ulusal havayolu şirketi Montenegro Airlines'dir;

<http://www.montenegroairlines.com/active/en/home.html>.

17. Karadağ'ın demiryolları şebekesi nedir?

Karadağ demiryolu ağı 250 km uzunluğunda, normal göstergelerle, tek şeritli ve elektrikli. Demiryolu bağlantıları Bar Limanı'ndan, Podgorica ve Bijelo Polje'ye – Sırbistan'a , Niksic'e ve Podgorica'dan Tuzi üzerinden Arnavutluk'a mevcuttur.

Hem Bar Podgorica bağlantı hem de Podgorica-Niksic bağlantı yük ve yolcu taşımacılığı için kullanılmaktadır.

18. Karadağ'ın toplam karayolları ağı nedir?

Karadağ'ın karayolları ağı 850 km'lik ana yollarından, 950 km'lik bölgesel yollarından ve 5,300 km'lik yerel yollardan oluşmaktadır.

Karayolları ağı Sozine Tunel, Mileniyum Köprüsü ve Debeli Brijeg sınır kapısı gibi önemli projelerle geliştirilmiştir. Sozine Tunel, Bar Limanı ve Podgorica arasındaki mesafeyi önemli ölçüde kısaltmış olup Karadağ'ın başkenti deniz kıyısından sadece 30 dk. uzaklıktadır.

19. Karadağ'da deniz taşımacılığı için olanaklar nelerdir?

Karadağ'da yolcu ve kargo taşımacılığı için Bar, Herceg Novi, Tivat, Kotor ve Zelenika'da bulunan beş liman vardır. Yolcu ve kargo taşımacılığın % 95'i Bar limanı üzerinde gerçekleştirilmektedir. Bar limanı Adriyatik Denizinin güney kesiminde bulunmaktadır.

Bu elverişli coğrafi konumu (42o 0' kuzey enlemi ve 19o 05' doğu boylamı) ile Belgrad – Bar demiryolu hattı ve karayolu ağı ile birlikte Bar Limanı, taşımacılık konusunda çok iyi bir konumda bulunmaktadır. Buna istinaden söz konusu liman bölge için dağıtım merkezinin kurulması konusunda en doğru yerdir. Karadağ, İtalya ve Hırvatistan arasında düzenli olarak yolcu gemi seferleri düzenlenmektedir.

20. Sabit telefon altyapısı ne durumdadır?

Telekomünikasyon sektörü %100 özeldir. İki adet sabit telefon sağlayıcı bulunmaktadır. Bunlar; Deutsche-Telekom'un parçası olan Macaristan Matav'ın T-Mobile ve Sırbistan (Telekom Sırbija) - Almanya (Ogalar B.V.) konsorsiyumundan oluşan M:tel.

Şebeke fiber-optik tabanıyla % 98 üzerinde dijitalleştirilmiştir. Aracı anahtar olarak kullanılan iki tane uluslararası anahtarı mevcuttur. Bunlar Karadağ'ın diğer belediyelerinde bulunan anahtarlardan gelen trafiğin transitini yapmaktadır.

Anahtarlama kapasiteleri arasındaki iletişim sadece fiber optik kablo kullanılarak düzenlenmiş olup yüksek kaliteli iletişim garanti etmektedir.

21. GSM operatörlerinin sayısı ve kapsama alanları nedir?

Karadağ'da üç adet GSM operatörü bulunmaktadır:

Telenor (<http://www.telenor.me/eng/home>), %100 Norveç Telenora aittir,
T-Mobile Montenegro (<http://www.t-mobile.me/eng/prepaid.aspx>), çoğu Matav ve Deutsche –Telekoma aittir,
M:tel (www.mtel-cg.com) Karadağ'da, Sırbistan (Telekom Sırbija) – Almanya (Ogalar B.V.) konsorsiyum kapsamında bulunmaktadır.

GSM operatörlerinin **kapsama alanları**: Telenor- %99'u, T-mobile –% 99'u, M:tel –%91'i.

22. İnternet kullanılabilirliği ve internet kullanıcıların oranı nedir?

Karadağ'da 23 lisanslı İnternet Servis Sağlayıcısı bulunmaktadır. Fakat şu anda dördü faaliyet göstermekte: T-Com Montenegro, MontSky, M-tel, Telenor ve MNNews. En büyüğü de T-Com Montenegro'dur .(<http://www.t-com.me/Naslovna.aspx?jezik=2>).

İnternet kullanımı ve nüfus istatistikleri;

Yıl	İnternet Kullanıcısı	Nüfus	Nüfusun %'si
2006	50	630,548	7.9
2010	294	666,73	44.1

Göstergeler	2012 (yılı)
Kayıtlı lisanslı internet sağlayıcıları	23
ADSL sağlayıcıları	1
WiMAX lisanslı sağlayıcıların sayısı	6
Hanelerde masaüstü bilgisayar bulunma oranı (%)	58,8
İnternete erişim imkanı olan hane oranı (%)	56,8
İnternete erişim imkanı olan girişimler (%)	84,85

23. Su an Karadağ piyasasında kaç banka mevcuttur?

Bankacılık sektörü tamamen özelleştirilmiştir. Toplam 11 banka bulunmaktadır ve hepsi özeldir.

Karadağ'da bulunan bankalar şunlardır;
Karadağ Ticaret Bankası (<http://www.ckb.me>),
Hipotekarna Bankası Podgorica (<http://www.hipotekarnabanka.com>),
Podgoricka Bank Societe Generale Gurubu (<http://www.pgbanka.com/en>),
Erste Bank (<http://www.erstebank.me/>),
Atlasmont Bank (<http://www.atlasbanka.com>),
NLB Montenegro Bank (<http://www.montenegrobanka.com>),
"Prva Banka" Karadağ (<http://www.prvabankacg.com/>),
Commercial Bank Budva (www.kombankbd.com),
Karadağ Yatırım Bankası (<http://www.invest-banka.com>),
Hypo-Alpe-Adria Bank (<http://www.hypo-alpe-adria.co.me>),
First Financial Bank (www.ffb.com).

24. Sermaye piyasasında kaç tane borsa mevcuttur?

Karadağ'ın sermaye piyasasında bir adet borsa faaliyet göstermektedir:

Montenegro Stock Exchange

(Montenegroberza a.d. Podgorica)

Adres: Moskovska 77

81000 Podgorica

Tel./ Fax. + 382 20 229-710

E-mail: info@mnse.me

<http://www.montenegroberza.com/>

25. Karadağ'ın sermaye piyasasında hangi menkul değerler işlem görmektedir?

Üç tip menkul değeri işlem görmektedir: şirket hisseleri, özelleştirme/yatırım fonlarının hisseleri, tahviller ve eski para birimi tasarruf tahvilleri.

26. Karadağ'da kaç tane broker vardır?

Şu anda Karadağ sermaye piyasasında aşağıdaki broker şirketleri mevcuttur;

- 3M BROKER-DEALER AŞ Podgorica
- BULL AND BEAR BROKER DEALER INVESTMENT ADVISER AŞ Podgorica
- CG BROKER DEALER AŞ Podgorica
- MARKETIVA BROKER-DEALER AŞ Podgorica
- FIRST FINANCIAL SECURITIES BROKER DILER AŞ Podgorica
- GLOBAL BROKER DEALER AŞ Podgorica
- HIPOTEKARNA BANKA AŞ Podgorica
- HOLDER BROKER-DEALER AŞ Podgorica
- HYPO ALPE ADRIA BANK AŞ Podgorica
- INVEST BANK MONTENEGRO AŞ Podgorica

- MARKET BROKER DEALER AŞ Bijelo Polje
- MONTE ADRIA BROKER DEALER AŞ Podgorica
- MONTE BROKER AŞ Berane
- MV BROKER AŞ Nikšić
- NK BROKER AŞ Nikšić
- NOVE BROKER AŞ Podgorica
- ONYX BROKER AŞ Budva
- PARTNER BROKER AŞ Podgorica
- PODGORICKI BROKER AŞ Podgorica
- VIP BROKER-DEALER AŞ Podgorica

27. Karadağ sermaye piyasasının gelişme göstergeleri nelerdir?

<http://www.montenegroberza.com/>

28. Sahip olunan menkul hakkında nasıl bilgi alınabilir?

Birinin sahip olduğu menkul hakkında bilgi Merkez Mevduat Dairesinden alınabilir.

Merkez Mevduat Dairesi

Novaka Miloseva 29

81000 Podgorica

tel: +382 20 231 753, fax: +382 20 230 053

E-mail: cda@t-com.me , Web: www.cda.me

29. Karadağ'ın uluslararası kredi derecelendirme notu nedir?

Karadağ, kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's tarafından uzun vadeli kredi değerlendirme notu BB seviyesinde , Moody's tarafından ise Baa1 seviyesinde almıştır.

30. Yabancı yatırımcı kim olabilir?

Yabancı yatırımcı gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir. Her ikisi de aynı haklara sahiptir. Yabancı yatırımcı terimi, Karadağ'da %25 oranında yatırım sermayesine sahip olan yabancı tüzel veya gerçek kişi tarafından kurulmuş olan şirket anlamına gelmektedir.

Bir yıldan fazla yurtdışında yaşayan yerli vatandaşlar da yabancı yatırımcı statüsünde olabilmektedir.

Yatırım sermayesi oranı %25'in altında ise söz konusu yatırım doğrudan yabancı yatırım değil portföy yatırımı olarak değerlendirilmektedir.

31. Yabancı yatırım için olası şekiller nelerdir?

Yabancı yatırım para, menkul kıymetler, mülkler, hizmetler ve varlıkların hakları şeklinde olabilir. Yerli yatırımlar da aynı yatırım şekillerinde olabilmektedir.

32. İstenilen yatırım miktarı nedir?

Hiçbir sınırı yoktur. Yatırım miktarı, yatırım sözleşmesinde yahut bir kanunun öngördüğü şekilde belirtilmektedir.

33. Ortak yatırıma kimler katılabilir?

Yabancı yatırımcı bir veya birden fazla yabancı yatırımcı, yerli yatırımcı veya yerli ve yabancı yatırımcılarla bir arada yatırım yapabilmektedir.

34. Yabancı yatırımcılar Karadağ'da gayrimenkul hakları edinebilirler mi?

Yabancı yatırımcıların Karadağ'da şirket tesisleri, iş yerleri, daire, yaşam ve inşaat alanları gibi gayrimenkul hakları vardır.

Ayrıca, yabancılar bir yerli vatandaşın da hakkı olduğu gibi miras yoluyla gayrimenkul üzerinde mülkiyet hakları talep edebilmektedir.

35. Karadağ yasalarına göre kaç çeşit arazi bulunmaktadır ?

Kanun tüm arazileri iki gruba ayırmaktadır:

1. İnşaat Arazileri

- Kamu inşaat arazileri (devletin ve belediyenin mülkiyetinde);
- Diğer inşaat arazileri (her türlü mülkiyet şekliyle).

2. Tarım Arazileri (her türlü mülkiyet şekliyle)

- Ekilebilir ve
- Ekilemez araziler.

36. Şehirlerdeki inşaat arazilerinin sahibi kimdir?

Şehirlerdeki inşaat arazilerinin çoğu Karadağ'a aittir. Ancak; özel sektöre ait arazilerin oranı her geçen yıl artış göstermektedir. Bu tür arazilerin mülkiyeti konusunda herhangi bir kısıtlama yoktur.

37. Birey kullanım hakkı nasıl elde edebilir?

İnşaat arazi kullanım hakkı aşağıdaki yöntemlerle elde edilebilir:

- ✓ Hakkı devri kararı alındığı tarihten itibaren 30 gün içinde, belediye, tüzel kişi veya başka bir kuruluş ya da birey arasında bir Devir Sözleşmesi imzalamak,
- ✓ Araziyi belli bir süre kiralamak.

38. "Kullanım hakkı" etkileri ve özellikleri nelerdir?

Kentsel yapı arazi kullanım hakkı, aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- ✓ Bu kullanım hakkı inşa edilmiş binanın mülkiyeti ile ilgilidir;
- ✓ Kullanım hakkı belirli bir süre için verilir;
- ✓ Bu hak devredilemez, ama otomatik olarak inşa edilmiş binanın satışı ile aktarılır.

Her belediye, usulü, şartları ve kentsel inşaat arazi devredilme yollarını kendisi düzenler.

39. Bir yatırımcı arazi “kullanım hakkı” için hangi harçları ödemeli?

Arazi kullanım hakkı için üç farklı ücret ödenmelidir:

- ✓ Şantiyeyi edinmek için ödenen harç (bir defaya mahsus),
- ✓ İnşaat arazi geliştirme harcı (bir defaya mahsus),
- ✓ Aylık arazi kullanım harcı.

40. Yabancı yatırımcı kâr transferini serbest yapabilir mi ve hangi şartlar altında yapılır?

- ✓ Gelir vergisi,
- ✓ Sözleşmenin bitişi durumunda yükümlülüklerin yerine getirilmesi,
- ✓ kuruluş sermayesinin geri alınması vb. gibi yükümlülüklerin yerine getirilmesinde sonra para transferi serbestçe yapılabilmektedir.

Para transferi aşağıdaki durumlarda da mümkündür:

- ✓ Yabancı para biriminin kayıtlı bankaya satışında,
- ✓ Mal ve hizmet satışlarında,
- ✓ Diğer yabancı kişinin hesap numarasına transfer söz konusu olduğunda.

41. Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcıdan farklı olarak farklı vergilendirmeye tabi tutulabilir mi?

Hayır. Yabancı yatırımcılar, yerli yatırımcıdan farklı olarak farklı vergilendirmeye tabi tutulamaz.

42. Yabancı yatırımcı yaptığı yatırımın sigortasını yapmak zorunda mıdır?

Yabancı yatırımcı sigorta yönetmeliklere uygun olarak yatırım sigortasını sağlamak zorundadır.

43. Karadağ’da yatırımınızı nerede sigortalayabilirsiniz?

Savaş ve iç kargaşa, , kamulaştırma, millileştirme, kâr ve kâr payının konvertibil olmaması, para biriminin çevrilememesi ve transfer kısıtlamalarına karşı risk sigortası sağlayan ikili ve çok taraflı kuruluşlar ile birlikte çeşitli yabancı şirketler vardır.

Sigorta Kuruluşları		
Avusturya	OEKB	www.oekb.at
İtalya	SACE	www.sace.it
Slovenya	SID	www.sid.si
ABD	OPIC	www.opic.gov
Dünya Bankası	MIGA	www.miga.org

44. Kaç tane sigorta şirketi faaliyet göstermektedir?

Karadağ'da dokuz sigorta şirketi faaliyet göstermektedir.

Sigorta hizmetlerini aşağıdaki şirketler vermektedir;

Hayat dışı sigorta; SAVA Montenegro, Swiss Sigorta ve Delta Generali Sigorta ,
Hayat sigortası; Atlas life, Magnat Sigorta, Grawe ve Merkur Sigorta,
Hayat ve hayat dışı sigorta; Uniqa Life, Lovçen Sigorta ve Delta Generali Sigorta.

45. Yabancı yatırımcının hakları ve yükümlülükleri nelerdir?

Yaptığı yatırım ile, yabancı yatırımcı şirketin işletmesinde ve / veya yönetiminde yer alma, tüm yatırımını ve sermayesini geri alma hakkına sahiptir. Yabancı yatırımcı, iç yasaların çerçevesinde güvenceye alınan tüm haklardan yararlanabilmektedir.

46. Yabancı yatırımcının mülkiyeti alınabilir mi?

Yasalar tarafından mülkiyetin alınması kamu yararına olacağı öngörülmediği takdirde bir yabancı mülkiyeti alınamaz. Böyle durumlarda, yatırımcıya mülkiyeti için piyasa değerinden daha düşük olmayan bir ücret veya tazminat verilir.

47. Yabancı yatırımcı tazminat talep etme hakkına sahip midir?

Yabancı yatırımcı, yasal olmayan nedenlerin sonucu olarak ya da devlet organlarında çalışan devlet temsilcilerinin işleri yanlış yapmaları sonucu ortaya çıkan herhangi bir zarardan dolayı tazminat talep etme hakkına sahiptir.

48. Son birkaç yılda gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım miktarı nedir?

Yıl	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Yatırım Tutarı (Mil €)	384	505	678	687	1.070	692	534	454

Kaynak:www.mipa.org

49. Yabancı yatırımcılar hangi ülkelerden gelmektedir?

Yabancı yatırımcılar 86 ülkeden gelmektedir. Herhangi bir yabancı yatırımcının hakimiyeti yoktur. Ancak, yaptıkları yatırım değerine göre en büyük yatırımcılar İtalya, Rusya, Avusturya, Norveç, Slovenya ve Macaristan'dan gelmektedir.

50. GSYH ve kişi başına düşen GSYH?

Yıl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cari fiyatlarla GSYH – (milyon €)	2.681	3.086	2.981	3.104	3.272	3.324
Cari fiyatlarla kişi başına GSYH (€)	4.280	4.908	4.720	5.006	5.279	5.276

51. Karadağ'ın yıllık enflasyon oranı nedir?

Ocak-Aralık 2012 döneminde %3.1 ile %5.2 oranları arasında değişen yıllık enflasyon oranı, 2012 yılı içerisinde %4.1 olarak gerçekleşmiştir.

Yıl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Enflasyon Oranı (%)	7.7	7.1	1.46	0.70	2.80	4.10

52. Hükümet toplam kamu harcamaları karşılayabiliyor mu?

2012 yılında bütçenin gelir ve gider taraflarındaki ortaya çıkan değişiklikler nedeniyle, yıllık planlanan açık miktarı, beklenenden 120 milyon euro (2.8 defa) daha fazla olmuştur. Bu yıl bütçe açığı 162,7 milyon euro ya da tahmini GSYH'nın %4.87 olarak gerçekleşmiştir.

Karadağ, 2012 yılı içerisinde borçların geri ödenmesi için 223.6 milyon euro tahsis etmiş, buna karşılık 329.4 milyon euroluk borca girmiştir.

53. Karadağ'ın dış borcu nedir?

2012 sonunda, Karadağ'ın kamu borcu 1,699.5 milyon euro veya 2012 yılı için tahmin edilen GSYH'nın % 50.9'una ulaşmıştır. Dış borç 1,295.0 milyon euro veya GSYH'nın % 38.8'ini oluşturmaktadır. İç borç ise GSYH'nın % 12.1'i ya da 404.5 milyon euro olarak gerçekleşmiştir. Kamu borcunun bu seviyesi ile Karadağ, orta dereceli borçlu ülkeler arasında yer almakta ve Avrupa Birliği ülkelerinin ortalamasının altında kalmaktadır.

54. Şirket kurma işi çok mu karışık ?

Hayır. Aslında OECD'e göre, Karadağ şirket kurma prosedürü konusunda bölgenin şampiyonudur. Karadağ'da iş yapmak isteyen işletmeler ile ilgili tüm düzenlemeler İşletmeler Hakkında Kanun ile yapılmıştır. Karadağ'da iş yapmak isteyen yabancı firmalar Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde kaydını yapmak zorundadır.

İşletmeler Hakkında Kanuna göre Karadağ'da aşağıdaki organizasyon şekilleri altında bir işletme kurulabilir:

- Girişimci,
- Ortaklık Şirketi,
- Limited Ortaklık,
- Anonim Şirket,
- Limited Şirketi
- Yabancı şirketin şubesi.

Tüm yabancı firmalar Karadağ'da kendi şubelerini anonim şirketi, limited şirketi veya yabancı şirketin şubesi olarak kayıt edebilirler.

Karadağ'da İşletmeler Hakkında Kanuna göre yeni şirketi kuran yabancı şirket tüm şartları karşılıyor ise (minimum sermaye, organizasyon şekli) kayıtlar ve prosedürler yapıldıktan sonra Karadağ'da yerli bir firma ile aynı haklara sahiptir.

Yabancı şirketin şubesi olarak adlandırılan organizasyon şekli, yabancı şirketlere Karadağ'da yeni şirket kurmadan kendi şirketinin bir şubesi olarak kaydını yapıp Karadağ'daki işleri yürütebilme olanağı sağlamaktadır. Bu tür şubeler Karadağ'da yürürlükte olan kanun ve yönetmeliklere uygun olarak çalışmalıdır.

55. Şirket kuruluşu kaç gün sürüyor?

4 iş günü.

56. Limited Şirketinin kaydı için istenilen minimum sermaye nekadardır?

1 Euro.

57. Şirket kuruluşundan sorumlu olan kurumlar hangileridir?

Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisi, şirketlerin kaydı için sorumlu olan kurumdur.

58. Karadağ'ın yasalarına göre hangi şirketler kurulabilir ve şirket kurma prosedürü nedir?

Karadağ yasaları altı farklı şirket türünün kurulmasına izin vermektedir. Söz konusu şirket türleri şunlardır; Girişimci, Limited Şirket, Anonim Şirket, Genel Ortaklık, Komandit ve bir yabancı şirketin parçası olarak kurulan şirket.

Şirket kurma aşamaları aşağıdaki gibidir

Girişimci;

- Kimlik kartı;
- Tamamlanmış kayıt formu;
- Minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;
- 10€ kayıt ücreti.

Limited Şirket:

1. Aşağıdaki idari ücretlerin ödenmesi gerekmektedir.

- 10 Avro (Ticaret Mahkemesi hesap numarasına, hesap no: 832 1172 76),
- 12 Avro (Resmi Gazete banka hesabına, hesap no: 520 941100 57),

2. Kuruluş Evrakları (Şirket Kurulum Kararı) Kanuna göre Mahkeme tarafından onaylı:

- (Bir veya daha fazla ortaklı Limited şirket kurulum formlarına aşağıdaki linkten ulaşılabilir),
- Eğer kurucu tüzel kişi ise tüzel kişiliğin kayıtlarını ilgili yere sunar,

3. Şirketin Statüsü

(Bir veya daha fazla ortaklı Limited şirket statü örnek formlarına aşağıdaki linkten ulaşılabilir),

4. Tamamlanmış bir kayıt formu PS01 (forma aşağıdaki linkten ulaşılabilir),

(Isteğe Bağlı)

5. Şirket Katma Değer Vergisi kaydını yaptırmak isterse PR PDV-1 formunu doldurmalıdır, (Isteğe Bağlı)

6. Şirket Tüketim Mükellefligi için kayıt yaptırmak isterse AKC-P formunu doldurmalıdır.

Anonim Şirket:

1. Aşağıdaki idari ücretlerin ödenmesi:

- 10 Avro (Ticaret Mahkemesi hesap numarasına, hesap no: 832 1172 76),
- 12 Avro (Resmi Gazete banka hesabına, hesap no: 520 941100 57),

2. Kuruluş Evrakları Şirket Kurulum Kararı (Kanuna göre Mahkeme tarafından onaylı),

3. Yönetim kurulu, denetçiler, sekreter ve icra müdürü atanmasına ilişkin kararlar,

4. Menkul Kıymetler Komisyonu Kararı (asgari başlangıç sermayesi 25.000 Avro),

5. Şirket Statüsü (örnek formlar aşağıdaki linkten görülebilir),

6. Tamamlanmış kayıt formu PS01 (aşağıdaki linkten ulaşılabilir), (Isteğe Bağlı)

7. Şirket Katma Değer Vergisi kaydını yaptırmak isterse PR PDV-1 formunu doldurmalıdır, (Isteğe Bağlı)

8. Şirket Tüketim Mükellefligi için kayıt yaptırmak isterse AKC-P formunu doldurmalıdır.

Genel Ortaklık:

- İki veya fazla kişi,
- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;
- 10€ kayıt ücreti.

Komandit:

- İki veya fazla kişi,
- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;
- 10€ kayıt ücreti.

Yabancı şirketin parçası:

- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;
- 10€ kayıt ücreti.

Yukarıda sayılan bütün formlara bu linkten ulaşılabilir;

<http://www.crps.me/index.php/en/law-and-regulations/61-postupci-za-registraciju>

Şirket kurma şartları arasında en önemlisi , banka hesabının açılması gerekmektedir. Bundan sonra da, vergi numarasını ve PDV numarasını almak amacıyla şirket vergi dairesine başvurmalıdır.

59. Karadağ'da devlet işletmelerinin özelleştirilmesi tamamlandı mı?

Karadağ'daki özelleştirme süreci son aşamasındadır. Karadağ Hükümeti kamu şirketlerinin %80'ini özelleştirmiştir.

60. Hangi özelleştirme yöntemleri kullanılmaktadır?

Özelleştirme yöntemleri Özelleştirme ile ilgili kanunda belirlenmiştir ve aşağıdaki gibidir;

1. Açık artırma,
2. Kamu ihale,
3. İflas yoluyla özelleştirme.

61. Özelleştirme Planı kamuya açık belge midir?

Evet. Karadağ'ın son Özelleştirme Planı Karadağ Yatırım Promosyon Ajansı (MIPA) www.mipa.co.me web sayfasında veya Karadağ Özelleştirme Konseyi www.savjetzaprivatizaciju.me web adresinde bulunmaktadır.

62. Karadağ'ın enerji sektöründeki yatırım olanakları nelerdir?

Karadağ 2025 Enerji Geliştirme Stratejisi enerji sektöründe aşağıdaki yatırım olanakları sunmaktadır;

- ✓ "Pljevlja" Termik Santralinin ikinci blok inşaatı (225 MW),
- ✓ "Maoce" 'da kömür madeni açmak,
- ✓ Moraca Nehri üzerinde dört santral inşaatı (toplam güç 238,4 MW),
- ✓ "Komarnica" hidroelektrik santralinin inşaatı (168 MW),
- ✓ Küçük hidroelektrik santrallerinin inşaatı,
- ✓ Yenilenebilir enerji kaynakları (rüzgar, güneş enerjisi, biyomas, atık)
- ✓ Enerji verimliliğine yönelik projeler.

63. Karadağ'da ortalama gümrük oranı nedir?

Üçüncü ülkelerden (Karadağ'ın serbest ticaret anlaşması imzalamadığı ülkeler) mal ithalatına yönelik ortalama gümrük oranı, Gümrük İdaresinin verilerine göre % 6.28'e tekabül etmektedir. Karadağ'ın serbest ticaret anlaşması imzaladığı ülkelerden mal ithalında gümrük oranları yıllara göre değişmektedir.

64. İthalat gümrük presedürleri nasıl düzenlenir?

İthalat vergileri, Gümrük Tarifeleri Kanununda düzenlenen Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi (HS Sistemi)'ne dayalı ve AB Kombine Nomenklator ile koordine edilerek belirlenmektedir. Gümrük değerlendirmesinde malların değeri CIF (Malın Bedeli+Sigorta+Navlun) olarak alınmaktadır. (<http://www.upravacarina.gov.me/en/>)

65. Karadağ'ın standart uluslararası Ticaret sınıflamasına göre ihracatı ve ithalatı?

Standart uluslararası ticaret sınıflamasına göre İHRACAT (1000 Euro)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TOPLAM	441.133	454.739	416.165	277.011	330.367	454.381	366.896
0: Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	12.071	11.161	16.093	18.409	23.93	27.583	27.726
1: İçkiler ve tütün	24.421	25.909	24.606	21.749	21.109	23.079	25.469
2: Akaryakıt hariç yenilmeyen hammadde	36.074	38.718	33.468	25.12	44.713	64.192	56.142
3: Mineral yakıtlar, yağlar vb damıtılmasından elde edilen ürünler	3.657	7.899	12.502	8.375	33.286	62.957	50.463
4: Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	290	96	197	291	1.288	1.434	3.257
5: Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	10.403	9.722	10.713	11.824	12.916	12.083	11.972
6: Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar	324.304	333.905	285.006	153.663	157.109	219.443	154.046
7: Makine ve ulaştırma araçları	22.214	15.817	23.912	27.745	27.047	23.899	25.896
8: Çeşitli mamül eşya	7.206	11.423	9.669	9.511	8.969	16.910	8.111
9: SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar	493	88	0	324	0	2.800	3.814
Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu (www.monstat.org)							

Standart uluslararası ticaret sınıflamasına göre İTHALAT (1000 Euro)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TOPLAM	1.457.361	2.073.093	2.529.741	1.654.170	1.657.329	1.823.337	1.820.850
0: Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	176.459	236.23	328.065	312.835	324.209	351.857	356.578
1: İçkiler ve tütün	42.157	62.166	77.395	66.878	63.93	65.850	65.091
2: Akaryakıt hariç yenilmeyen hammadde	36.13	48.612	62.544	37.842	70.243	84.420	60.358
3: Mineral yakıtlar, yağlar vb damıtılmasından elde edilen ürünler	217.849	311.334	359.999	208.057	209.66	330.590	334.356
4: Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	9.537	9.74	14.912	12.454	12.568	14.844	16.073
5: Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürün.	117.842	152.994	189.687	167.918	162.956	169.589	169.570
6: Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar	244.189	358.287	471.047	274.772	265.841	264.771	263.391
7: Makine ve ulaştırma araçları	371.439	605.127	714.719	357.735	340.607	315.905	332.870
8: Çeşitli mamül eşya	157.106	234.877	311.327	215.677	207.315	224.777	222.137
9: SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar	84.653	53.725	45	2	0	734	425
Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu							

66. Karadağ AB üyeliğine yönelik hangi adımları atmıştır?

Karadağ ile Avrupa Birliği arasında 15 Ekim 2007 tarihinde İstikrar ve Ortaklık Anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu Anlaşmayı imzalayarak Karadağ, Batı Balkan ülkeleri arasında Anlaşmayı imzalayan 4. ülke olmuştur. Aralık 2010 tarihinde Karadağ AB aday ülkesi olup, 29 Haziran 2012 tarihinde ise Karadağ'ın AB üyeliğine yönelik müzakerelerin başlamasına dair karar verilmiştir.

67. Karadağ'ın AB ülkelerine ihracatı konusunda tercihleri var mı?

Evet. Avrupa Birliği, bölge ülkelerindeki ihracatı teşvik etmek amacıyla, *Özerk Ticaret Tercihleri (ATP)* mekanizması çerçevesinde o ülkelerin mallarının %95'ine gümrüksüz giriş izni sağlayabilmektedir. İstisna ürünleri olarak şarap, et ve çelik belirlenmiştir. Karadağ menşeli ürünler, Avrupa Birliği'nin ithalatında genellikle kabul edilmekte ve miktar kısıtlamaları olmadan gümrük vergilerinden muaftır. Tarım ürünleri, sığır eti ürünleri ve tekstil ürünleri serbest ithalat rejimi kapsamında değildir.

68. EFTA ülkeleri İsviçre, Norveç, İzlanda, Lihtenştayn ile Karadağ arasındaki ilişkiler ne durumdadır?

14. Kasım 2011 tarihinde Karadağ EFTA ülkeleriyle Serbest Ticaret Anlaşmasını imzalamıştır. Ticari ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesinin yanı sıra, bu Anlaşmanın imzalanması menşe kuralları açısından da önemlidir. Anlaşmanın imzalanmasıyla SAP+kümülyasyon, yani AB, EFTA ve Türkiye ile arasında Pan-Avrupa kümülyasyon sistemine katılım fırsatı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Anlaşmanın imzalanması, Karadağ'ın *Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kuralları* imzalaması açısından önemlidir. Söz konusu Kurallarının kabul edilmesi, Pan Avrupa-Akdeniz *Tercihli Menşe* kümülyasyon sistemine Batı Balkan ülkelerinin katılımını sağlayacaktır. Akdeniz ülkeleri dışında, AB ve EFTA ülkeleri sözü geçen sistemin üyeleridir.

69. CEFTA'nın imzalanmasının avantajları nelerdir?

Karadağ, Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşmasını (CEFTA) 26 Temmuz 2007 tarihinde imzalamıştır. Anlaşma yedi ülke tarafından imzalanmıştır; Arnavutluk, Makedonya, Moldova, Karadağ, UNMIK/Kosovo, Hırvatistan, Sırbistan ve Bosna-Hersek. Anlaşma bölgede ticaret hacmini genişletecek, iç piyasada ürün zinciri oluşturacak ve sonrasında da bu ürünlerin Avrupa marketlerinde yer bulmasını sağlayacaktır.

70. Hangi ülkeler Karadağ'ın önemli dış ticaret ortaklarıdır?

En önemli dış ticaret ortakları: Sırbistan, Almanya, İtalya, Avusturya, İsviçre, Yunanistan, Macaristan, Slovenya, Hırvatistan, Bosna Hersek.

71. Karadağ Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) üye mi?

29 Nisan 2012 tarihinde Karadağ DTÖ'nün üyesi olmuştur.

72. Karadağ'ın imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmaları var mı?

Karadağ AB ülkeleri (2015'e kadar yürürlükte olacak), EFTA ülkeleri (İsviçre, Norveç, İzlanda, Lihtenştayn), CEFTA ülkeleri (Arnavutluk, Makedonya, Moldova, UNMIK/Kosovo, Hırvatistan, sırbistan ve

Bosna Hersek), Türkiye, Rusya ve Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşmasını imzalamıştır. Beyaz Rusya ve Kazakistan ile görüşmeler sürmektedir.

73. İş Geliştirme Bölgeleri nedir? Avantajları nelerdir?

Karadağ Hükümeti tarafından 29 Aralık 2011 tarihinde mikro ve küçük işletmelerin gelişimini teşvik etmek ve az gelişmiş belediyelerde işsizlik oranını azaltmak amacıyla "İş Geliştirme Teşvik Programı" kabul edilmiştir. İşbu Programa göre mikro, küçük ve orta ölçekli üretim işletmeleri, öncelikle ICT sektöründe yenilikçi girişimciler, bilimsel araştırma faaliyetleri yapan mikro ve küçük işletmeler tarafından kullanılacak olan iş geliştirme bölgeleri oluşturulacaktır. Söz konusu bölgelerin kurulması için bazı belediyeler yerleri belirlenmiş olup, bölgelerin kurulması aşamasına gelmiştir. Bu Bölgeler; Berane, Kolaşin, Cetinje, Nikšić, Podgorica, Bijelo Polje ve Ulcinj Belediyesi.

Belirli Kategorilerdeki İşsizliğin İstihdam Edilmesi Durumunda Teşvikler Hakkında Kararname kabul edilmiştir. (Karadağ Resmi Gazetesi, No.11/2012) Söz konusu Kararname, iş geliştirme bölgelerinde de istihdam edilen kişileri kapsamaktadır. Bu Kararname kapsamında istihdam edilen kişiler için aşağıdaki vergiler işveren tarafından **ödenmeyecektir**;

- ✓ Gelirler üzerinden alınan zorunlu sosyal sigorta primi (emeklilik ve maluliyet sigortası katkı payı, sağlık sigortası primi, işsizlik sigortası katkı payı, İstihdam Fonuna katkı payı);
- ✓ Kişisel Gelir Vergisi.

Devlet düzeyinde önerilen önlemler;

İş geliştirme bölgelerindeki devlete ait binalar ve araziler yatırımcılara kiralama, satınalma veya kullanma teşvikleri sunmak (düşük kira, örneğin 1€'ya 100 m2 arazi kiralama, %50'ye kadar yapının değeri azaltmak, 10 yıllık bir süreçte tazminat olmadan arsa ve bina kullanma hakkı).

Yerel düzeyde olası teşvikler;

- ✓ Yerel yönetimlerin, iş geliştirme bölgesinde sahip olduğu bina ve arazilerin yatırımcılara uygun koşullarda kiralanması ya da satılması (düşük kira, örneğin 1€'ya 100 m2 arazi kiralama, %50'ye kadar yapının değeri azaltmak, 10 yıllık bir süreçte tazminat olmadan arsa ve bina kullanma hakkı).
- ✓ Kamu hizmetleri karşılığı ödemelerinden muafiyet veya indirim,
- ✓ Verimli prosedürler,
- ✓ Yerel yönetimlerde prosedürlerin daha hızlı ve doğru yürütülmesi için tek ve özel bir bölümün açılması.

74. Karadağ'da serbest bölge var mı ve nasıl kurulabilir?

Serbest Bölgeler Hakkında Kanun 2004 yılında Kabul edilip serbest bölgelerin kurulmasına imkan sağlamıştır. Serbest bölge bir veya birkaç yerli veya yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulabilmektedir. Şu anda Karadağ'da, Bar Limanında bir tane serbest bölge bulunmaktadır.

75. Kurumlar vergisi oranı kaçtır?

Avrupa'da en düşük kurumlar vergisi oranı %9'dur.

76. Katma Değer Vergisi oranı kaçtır?

Karadağ'da standart K.D.V oranı %19 olmakla beraber turizmde ve IT ekipmanlarında % 7 ve bazı temel ihtiyaç ürünlerinde ise % 0'dır. K.D.V beyan süresi 30 gündür.

77. Karadağ'da amortisman oranları kaçtır?

Maddi olmayan ve duran varlıklar 5 gruba ayrılarak amortisman oranları belirlenmiştir;

- **Grup 1:** %5 (asfalt yüzeyleri, gemi rıhtımı, enerji santralleri, köprüler, hangarlar, gaz ve petrol boru hatları, yollar ve otopanlar, park yerleri, vb.),
- **Grup 2:** %15 (uçaklar, arabalar, gemiler, tıbbi araçlar, ofis ekipmanları, klimalar vb.),
- **Grup 3:** %20 (otobüs, yazar kasalar, kamyon, fotokopi ekipmanları, araştırma ekipmanları, TV antenleri),
- **Grup 4:** %25 (TV ve Radyo yayıncılığı ekipmanları, petrol kuyuları ekipmanları, mineral işleme ekipmanları, telgraf ve telefon cihazları, vs).
- **Grup 5:** %30 (bilgisayar, sistem ve uygulama yazılımı, veri işleme ekipmanları, kiralık araç, reklam panoları, video kasetler, CD, DVD, vb).

78. Sabit kıymetlerin amortisman oranlarını hesaplamak için hangi yöntem kullanılmaktadır?

Grup 1 olarak kategorize edilen duran varlıkların amortismanları, varlığın satın alma değeri üzerinde, tek tek her varlık için ORANLAMA yöntemi kullanılarak hesaplanır. Grup 2 ile 5 arasında kategorize edilen duran varlıkların amortismanı TOPLAM değer üzerinden AZALAN oranlı yöntem kullanılarak hesaplanır. Varlıkların amortismanı, ilk yılda satın alma değeri üzerinde öngörülen oran kullanılarak hesaplanır. Sonraki yıllarda ise düşülen değer üzerinde hesaplanır.

79. Mükelleflerin hızlandırılmış amortisman uygulama hakkı var mıdır?

Evet vardır. Bunu uygulamak mükellefin kendisine kalmıştır.

80. Karadağ da vergi teşvikleri nelerdir?

- ✓ Yeni kurulmuş, üretim faaliyetlerini ekonomik olarak az gelişmiş belediyelerde gerçekleştiren şirketler, iş operasyonlarının başlamasını takip eden ilk üç yıl için gelir vergisi ödemekten muaftır. Bu teşvik aynı zamanda ekonomik olarak az gelişmiş belediyelerde bir iş birimi kurmak isteyen diğer tüzel kişiler tarafından da kullanılabilir;

- ✓ Ekonomik faaliyet gerçekleştirmek amacıyla kurulan bir sivil toplum kuruluşu için, kârın kuruluş hedeflerine ulaşmak için kullanması koşuluyla, vergi matrahı 4.000€ değerinde düşürülebilir,

81 . Hanqi ülkeler ile Çifte Vergilendirmeyi Önleyen Anlaşma imzalanmıştır ?

Karadağ 42 farklı ülke ile söz konusu Anlaşmayı imzalamıştır. Bunların 36'sı yürürlükte, 6'sı beklemede. Yürürlükte olan Anlaşmalar aşağıdaki ülkelerle imzalanmıştır;Arnavutluk, Belçika, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çin, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Mısır , Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İran, İtalya, Kore, Kuveyt, Letonya, Makedonya, Malezya, Moldova, Hollanda, Norveç, Polonya, Romanya, Rusya, Slovakya, Slovenya, Sri Lanka, İsveç, İsviçre, Türkiye, Ukrayna ve İngiltere.

82. Kişisel Gelir Vergisi düzenlemesi nasıldır?

Karadağ'da Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun, 31 Ocak 2013 tarihinde Karadağ Resmi Gazetesinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanuna göre gelir vergisi matrahı 720 €'ya kadar vergi kesintisi oranı %9, üstünde olan tutar için ise %15 oranında vergilendirilecektir.

83. Gayrimenkül vergileri nelerdir?

- ✓ Gayrimenkul vergisi orantılıdır. Gayrimenkül transfer vergisi %3'tür,
- ✓ Gayrimenkul vergisi oranı taşınmaz malın piyasa değeri üzerinden %0.08'den %0.80 oranına kadar değişiklik gösterebilir,
- ✓ Yerel yönetim birimleri taşınmaz mal kategorilerine göre gayrimenkul vergisi oranlarını belirleyebilir,
- ✓ Ekili olmayan arazinin satışında vergi oranı, ekili olana göre %50 daha fazladır.

84. İş ilişkisi kurulmasının şartları nelerdir?

Genel sağlığı yerinde olan, 15 yaşın üzerinde olan ve belli bir pozisyon için işveren tarafından belirlenen kriterleri yerine getiren bir kişi ile iş ilişkisi kurulabilmektedir. İş ilişkisinin temel yasal unsuru iş sözleşmesidir. İş sözleşmesi özürlü, ama işi yapabilecek olan kişi ile de imzalanabilmektedir.

85. Yabancılar çalışma iznini nasıl elde edebilir?

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki yeni Kanunu (22/08 Sayılı Karadağ Resmi Gazete) ve yeni İş Kanununa göre (49/08 Sayılı Karadağ Resmi Gazete) çalışma izinleri Karadağ İş Kurumu tarafından verilmektedir. Bundan sonra yabancılar, oturma izinleri için İçişleri Bakanlığı'na başvuracaktır.

86. Çalışma izninin alınması konusunda yapılması gereken adımlar nelerdir?

- ✓ Karadağ İş Kurumu'ndan çalışma izni almak,
- ✓ İçişleri Bakanlığı'ndan oturma izni almak,
- ✓ İş sözleşmesi ve sigorta.

Tüm bu adımlardan sonra yabancı, Karadağ İş Kurumu'ndan belgelerinin eksik olmadığına dair onay alacaktır.

Karadağ'da ne tür çalışma izinleri mevcuttur?

1. **Kişisel çalışma izni** – Karadağ'da daimi oturma iznine sahip olan yabancılara yöneliktir. Süre açısından belirsiz olarak verilmekte olan bu iznin maliyeti 165 Euro'dur.
2. **İstihdam için izin** – Yabancı Karadağ'daki işveren ile sözleşme imzalamaktadır. Yabancı, iş sözleşmesine sahip olmalı ve sigorta primlerini ödemelidir. Bu iznin maliyeti 110 Euro olup bir yıllığına verilmektedir. İki yıla kadar uzatılabilmektedir.
3. **Çalışma izni** – Kendi ülkesinde çalışan ve Karadağ'da iş sözleşmesine sahip olan yabancılara yöneliktir. Maliyeti 110 Euro'dur.

87. Kanun hangi istihdam kategorisini öngörmektedir?

İş sözleşmesi belirsiz veya belirli süreliğine akdedilebilir. Süresi belirli olan iş sözleşmesi, mevsimlik işleri, spesifik projeler vs gibi özel durumlarda akdedilebilmektedir.

88. Geçici ve periyodik işler için olanaklar nelerdir?

İşin niteliğine göre geçici veya dönemsel bir iş için, işveren belli bir kişi ile sözleşme imzalayabilmektedir. Daha uzun süreliğine istihdam edilebilen ticari gemi mürettebatı üyeleri hariç, geçici olarak istihdam edilen işçilerin çalışma süresi 6 ayı geçmemelidir. Sözleşmeyi imzalayan kişi emeklilik, sakatlık ve sağlık sigortası hakkına sahiptir.

89. Kısmi süreli iş sözleşmesi imzalanabilir mi?

Evet, belirli veya belirsiz süreliğine kısmi süreli iş sözleşmesi imzalanabilir. Bahsi geçen sözleşme imzalayan kişi, iş yerinde harcanan zaman ile orantılı olarak, tam gün çalışanlarla eşit haklara sahiptir.

90. İşveren, stajyeri istihdam edebilir mi?

Evet, işveren, ilk defa işe stajyer olarak giren kişi ile iş ilişkisini kurabilmektedir. Stajyerlik süresi bir yıldan fazla sürmez. Stajyer, istihdam ilişkilerinden kaynaklanan kazanç ve diğer tüm haklara sahiptir.

91. Özel bir hizmet sözleşmesi imzalanabilir mi?

Evet, bir çalışanla, işverenin iş konumu dışında özellikle fiziksel emek isteyen veya zihinsel çalışmaları gerektiren işleri yürütmek amacıyla özel bir hizmet sözleşmesi imzalanabilir.

92. Asgari ücret tanımı var mıdır?

Genel Toplu Sözleşme, çalışanın standart iş performansı ve ayda ortalama 176 saatlik tam çalışma saatleri için minimum alacağı ücreti belirlemektedir.

93. Karadağ'da ne tür toplu sözleşme vardır?

Toplu sözleşme istihdam ilişkilerinden kaynaklanan hakları, yükümlülükleri, sorumlulukları, toplu sözleşme ile ilgili taraflar arasındaki ilişkilerin yanı sıra çalışan ve işveren açısından önem taşıyan diğer konuları düzenlemektedir.

- **Genel** - Karadağ sınırları içerisinde temsili işverenler birliği ile temsili sendika arasında imzalanan sözleşmedir;
- **Branş** - Belirli bir sanayi için geçerli olan ve temsili işverenler birliği ile temsili sendika arasında imzalanan sözleşmedir;
- **Bireysel** – İşyeredeki temsili işçi sendikası ve yönetici arasında imzalanan sözleşmedir.

94. İşverenin, toplu iş sözleşmesini akdetme yükümlülüğü var mı?

İşveren toplu iş sözleşmesini akdetmemeyi tercih edebilmektedir. Ancak, akdetmeyi tercih eder ise, toplu iş sözleşmesinin düzenlemelerini uygulayacaktır. İşveren, bireysel toplu iş sözleşmesi, özel sözleşme veya genel toplu sözleşme akdetme hakkına sahiptir.

95. Tam çalışma saatleri nedir?

Haftalık çalışma süresi 40 saattir. İş Kanununa göre, bazı özel durumlarda haftalık çalışma süresini minimum 10 saat öngören sözleşme imzalanabilir.

96. Karadağ'da hangi günler resmi tatil günleridir?

Karadağ'daki resmi tatil günleri aşağıdaki gibidir;

- 1-2 Ocak Yeni Yıl,
- 7 Ocak Noel (Ortodoks),
- 5 Nisan Paskalya Tatili (Ortodoks),
- 1-2 Mayıs İşçi Bayramı,
- 21 Mayıs Bağımsızlık Günü,
- 13 Temmuz Karadağ Milli Günü.

97. Fazla mesai saatleri sınırlı mıdır?

Evet, fazla mesai saati haftalık on saat ile sınırlıdır. Çalışma kapsamında ani bir artış durumunda ve planlanan dışında ortaya çıkan işin belli bir süre içinde yapılması gerektiği gibi durumlarda çalışanlar fazla mesai yapabilmektedir. Fazla mesaiyi gerektiren unsurlar ortadan kalkıncaya kadar fazla mesai iş günü gerekli olduğu sıklıkta tekrarlanabilir.

98. Asgari yıllık izin ne kaç gündür?

Her takvim yılı için, her çalışanın 20 iş günü yıllık izin olarak kullanma hakkı var. Bu hak iş sözleşmesinde belirlenmektedir.

99. Karadağ'da doğum izni kaç gündür?

Bir kadın çalışanın 365 gün doğum izni ve çocuğuna bakması için izni bulunmaktadır. Doğum izni sırasında çalışanın, çalışmış olsaydı alacağı maaş kadar maaş alma hakkı vardır. Maaş işveren tarafından ödenmekte, ancak devlet tarafından işverene tam olarak iade edilmektedir.

100. Hangi durumlarda çalışanlar ek ücret hakkına sahiptirler?

Genel Toplu İş Sözleşmesine göre çalışanlar, fazla mesailer, tatil günlerinde çalışma, gece çalışma ve vardiyalı çalışma sürelerinde ek ücret hakkına şu koşullarda sahiptirler:

- Resmi tatil günlerinde çalışma için – saatte ana ücret üzerinden %50 artışla;
- Vardiya halinde gece çalışma (22 ve 6 saatleri arasında) için – saatte ana ücret üzerinden %40 artışla,
- Fazla mesai için - saatte ana ücret üzerinden %40 artışla.

101. Çalışanların izinleri nasıl düzenlenir?

Resmi tatil, yıllık izin ve ücretli izinler sırasında çalışanın, çalışmış olsaydı alacağı maaş kadar maaş alma hakkı vardır. Çalışanın ayrıca 60 gün kadar, geçici işe gelememe durumunda kazanç tazminatı isteme hakkına sahiptir. Gecici işe gelememe nedeni de yaptığı işten kaynaklıyorsa tazminatı maaşının %10'üne eşittir.

102. Zorunlu sosyal güvenlik katkı oranları nelerdir?

- ✓ Emeklilik ve sakatlık primi:% 20.5 (%5.5 işveren payı ve %15.0 işçi payı);
- ✓ Sağlık sigortası: %12.3 (%3.8 işveren ve %8.5 işçi payı);
- ✓ İşsizlik sigortası: %1 (0.5% işveren ve 0.5% işçi payı);
- ✓ Çalışma fonu: % 0,2 (0.2% işveren).

Bu primler brüt maaş üzerinden hesaplanmaktadır.

103 Brüt ve Net maaşlar ne kadardır ?

Yıl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ortalama Brüt Maaş (€)	497	609	643	715	722	727
Ortalama Net Maaş (€)	338	416	463	479	484	487

104. Hangi durumlarda işveren bir iş sözleşmesi feshetme hakkına sahiptir?

İşveren sadece, çalışanın çalışma yeteneği, davranışları ve işverenin ihtiyaçları ile ilgili nedenlerden dolayı bir çalışanla yaptığı iş sözleşmesini feshedebilir;

- ✓ Eğer çalışan son 5 iş günü üst üste işe gelmemişse veya 7 iş günü devamsızlık yapmışsa,
- ✓ Eğer çalışan, iş sözleşmesinde belirlenen yükümlülüklerini ihlal ederse,
- ✓ Eğer çalışanın iş disiplini ve saygısında sorun olursa,

- ✓ Eğer çalışanın, başka bir işverende mevcut olduğu işverenin izni olmadan tam zamanlı bir iş sözleşmesi varsa ve çalışıyorsa,
- ✓ Eğer çalışan, deneme süresi boyunca uygun ve tatmin edici sonuçlar vermiyorsa.

105. Karadağ'da kıdem tazminatı var mıdır?

İş yerinde yetersiz performansı nedeniyle veya gerekli nitelik veya yetenek eksikliği nedeniyle işine son verilen çalışan, kıdem tazminatı alma hakkına sahiptir. İş Kanununa göre bu tutar Karadağ'da minimum altı ortalama maaşa eşittir.

106. Karadağ'da kaç tane okul ve üniversite var?

Karadağ'da 49 lise ve 437 ilköğretim okulu vardır. Karadağ'da 21 farklı fakülte ve bir yüksek okul olan bir Devlet Üniversitesi bulunmaktadır. Ayrıca, her birinde 6 farklı fakülte olan iki özel üniversite de bulunmaktadır.

107. Çalışan nüfusun eğitim yapısı nedir?

Çalışan nüfusun eğitim yapısı	%
İlköğretimden az	%1.2
İlköğretim	7.8
İlköğretimden sonra meslek eğitimi	11.6
Genel lise eğitimi	5.6
Meslek lisesi	50.6
Yüksek okul	5.1
Üniversite, master, doktora	0.23

108. Karadağ'da işsizlik oranı ne durumdadır?

Yıl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İşsizlik oranı (%)	19,4	16,8	19,1	19,7	19,7	19,7
İşsiz Sayısı	156.48	166.221	174.152	161.742	163.082	166.531

109. Karadağ'ın yurtdışında temsilcilikleri var mı?

Karadağ 88 ülke ile iyi ilişkileri kurmuş, 22 Büyükelçilik, iki Başkonsolosluk ve 7 Misyon açmıştır.

110. Karadağ Türk vatandaşlarına vize uygulanıyor mu?

Türk vatandaşları, geçerli pasaportla Karadağ'a giriş yapabilir ve 90 güne kadar Karadağ'da kalabilir.